«Venstrepartiene» har sluttet å interessere seg for folk flest –

Hvilken retni

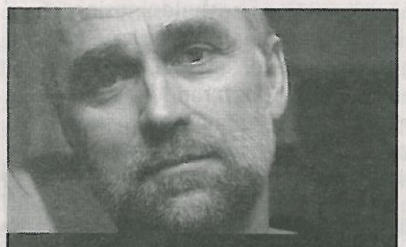

Ketil Skogen

MED ANDRE ORD

FAKTA

Saken:

- Mens sosialistiske partier tidligere kjempet for et bedre liv for de mange, handler det nå om å tilgodese forskjellige minoritetsgrupper, skriver Ketil Skogen i denne kronikken.
- Han påpeker at de såkalte venstrepartiene gjerne snakker om mangfold, men at de har liten aksept for andre klassekulturer enn middelklassens.
- Dette gjelder også i utdanningspolitikken, som tydelig markerer at praktisk kunnskap er mindreverdig.
- Endringene i valgmønster handler minst like mye om hvordan partiene har endret seg som de handler om noen slags høyrebølge i arbeiderklassen, konkluderer Ketil Skogen.

Forfatteren:

- Ketil Skogen er seniorforsker ved NINA, Norsk institutt for naturforsking.

For noen uker siden hadde Klassekampen flere oppslag basert på en ny studie av arbeiderklassens valgatferd de siste 40 år. Denne studien, som er gjennomført av professor Tor Bjørklund og publisert i siste nummer av Norsk statsvitenskapelig tidsskrift, viser at arbeiderklassevelgere svikter de tradisjonelle venstrepartiene AP og SV.

Utviklingen er en del av en internasjonal trend der «venstresida» mister oppslutning blant arbeidere, ofte til fordel for høyrepopulistiske partier som Frp. I Klassekampen utlegges endringene som en «høyredreining» i arbeiderklassen. Det er en vanlig tolking, men den er også problematisk.

Jeg er ikke sikker på hvordan valgforskere definerer «høyrepartier» og «venstrepartier», men det har vel noe med statens og markedets rolle å gjøre. Det kan i hvert fall ikke være interesse for arbeiderklassen som gjør utslaget. I så fall ville «høyrepartiene» ofte komme best ut. Bjørklund er inne på at SV har vært et akademikerparti i årevis og at Ap bare hyller arbeiderklassen i sin historieskrivning.

«Det er vanskelig å se hvordan 'venstrepartiene' ivaretar arbeiderklassens interesser bedre enn andre partier»

At arbeiderklassevelgere flokker seg om Fremskrittspartiet – og utenlandske søsterpartier – har mange årsaker. Et sentralt poeng er at det er vanskelig å se hvordan «venstrepartiene» ivaretar arbeiderklassens interesser bedre enn andre partier, og at «venstrepartiene» selv har blitt eksponenter for et kulturelt hegemoni samtidig som de er tett knyttet til politiske maktsentra.

Arbeiderpartiet og SV assosieres med et politisk establishment og ikke minst med den ekspansive middelklassens stadig sterkere dominans, en trussel mot arbeiderklassekulturen og «vanlige folks» livsstil.

Selv om den økonomiske dominansen arbeiderklassen utsettes for også i dag er langt viktigere enn den kulturelle, er den kulturelle dominansen lettere å forstå og å gripe fatt i. Irritasjon over bedrevitere og masete eksperter kan derfor overskygge økonomisk urettferdighet. I Norge er det nå bare Frp som forsvarer sunt folkevett mot ekspertvelde og elitenes dominans, mens kampen mot maktbastioner av alle slag tidligere sto sentralt i de sosialistiske partienes retorikk.

«Venstrepartiene» har sluttet å interessere seg for folk flest – de gode, gamle massene. Mens sosialistiske partier tidligere kjempet for et bedre liv for de mange, handler det nå om å tilgodese forskjellige minoritetsgrupper som ikke alltid får lov til å være vellykkede middelklassemennesker: Homofile, urfolk, etniske minoriteter. Diskriminering er ikke bra, men kampen mot den føres ofte uten noen grunnleggende systemkritikk, uten analyser av de virkelig dype motsetningene i samfunnet.

Dette er motsetninger som kanskje kunne ha rørt ved ting som arbeiderklassen opplever og forholder seg til, men som ikke artikuleres av noe norsk politisk parti i dag. Det står sikkert noe om klasser og kapitalisme i programmet til Rødt, men det drukner i det innbitte forsvaret av islam. Et sosialistisk parti som har forsvaret av en religion som en av sine viktigste saker er noe av en kuriositet i historisk perspektiv. Hvor ble det av Arnulf Øverland, Karl Marx og den generelle religionskritikken?

Nå beskrives problematiske forskjeller ofte som «mangfold», og mangfold jo er bra saker. Man får inntrykk av at den største trusselen mot dette mangfoldet nettopp er (den hvite) arbeiderklassen i rollen som homofobe rasister, eller i beste fall ignoranter. Rettferdighet oppnås når urfolk og etniske og seksuelle minoriteter er representert i forhold til sin andel av befolkningen i styrene til multinasjonale selskaper, i toppolitikken og i offentlig forvaltning på alle nivåer, så vel som i Forsvaret og i politiet (hvor man selvsagt også må få bruke hijab). Hva slags analyse av kapitalismen er *det*? Hvordan kan noen forvente at arbeiderklassen skal slutte opp om partier som har et sånt perspektiv på rettferdighet?

Én viktig form for mangfold godtas imidlertid ikke, og det er den som handler om klassekulturer. Her kommer kollektive løsninger til heder og verdighet, men i en besynderlig ny form: Det er kollektive løsninger tilpasset middelklassen som nå kjøres fram. «Venstrepartiene» gjør en iherdig innsats for å tvinge hele befolkningen inn i en middelklasselivsform, helst fra fødselen av. Forskning viser at politikken som går ut på å få alle ettåringer i barnehage og tredele foreldrepermisjonen med tvang har en tydelig klassekarakter, og av mange grunner er egnet til støte vekk arbeiderklasseforeldre (enten de har røtter i Gudbrandsdalen eller Kurdistan). Når Ap-folk tøffer seg og skal konkurrere med Frp om integreringspolitikk, velger de ironisk nok å satse på en «kollektiv løsning» (barnehagetvang gjennom å fjerne kontantstøtten) som garantert provoserer både arbeiderklasseforeldre som er tiltrukket av Frp og arbeiderklasseforeldre som nå skal «integreres».

Forskning har også vist at en utdanningspolitikk med ensidig prioritering av studieforberedende og høyere utdanning kan betraktes som et kjempemessig middelklasseprosjekt. Ungdom med ulik sosial bakgrunn har

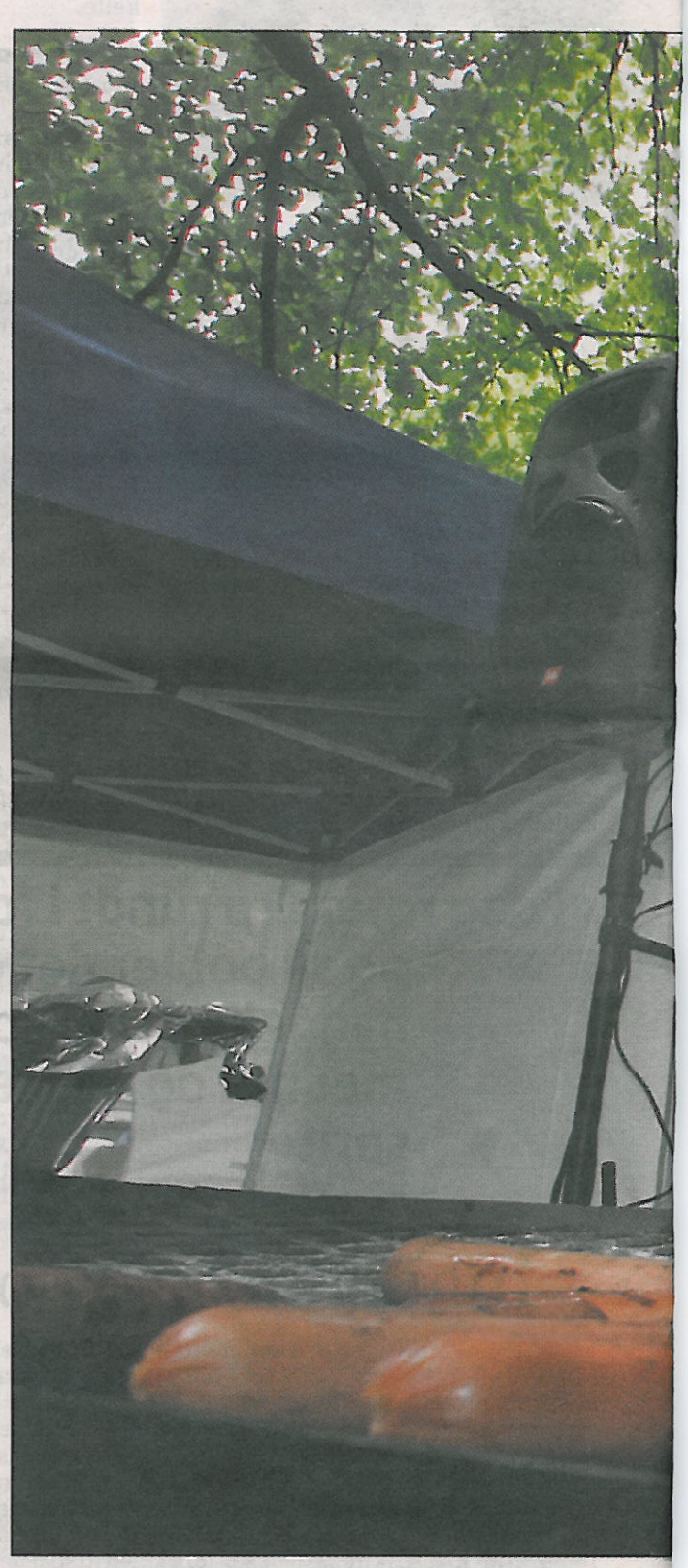

LIVSSTIL: Det er ikke rart at Frps slagord om «valgfrihet» har pressekonferanse i august 2007.

Under vignetten «Med andre ord» presenterer Klassekampen lengre tekstar frå eksterne skribentar, om aktuelle emne innan politikk, vitskap, kultur og samfunn. Kronikk- og debattredaktør vurderer bidrag til sidene: Send tekstframlegg til kronikk@klassekampen.no. Maksimal lengd: 10.000 teikn inkludert mellomrom. Legg ved bilete av artikkelforfattaren. Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff.

for de gode, gamle massene, skriver **Ketil Skogen.**

ng er høyre?

appell, ettersom mange gjerne vil velge en livsstil som ikke er foreskrevet av middelklassens eksperter, skriver Ketil Skogen. Her fra en

FOTO: BJØRN SIGURDSØN, SCANPIX

ulik kulturell ballast som påvirker både deres motivasjon for slik utdanning og deres evne til å surfe ubesværet gjennom den. Da snakker vi selvsagt om *klasse*kulturelle forskjeller. Den rådende utdanningspolitikken er dessuten en sterk markering av at praktisk kunnskap er mindreverdig – ikke akkurat en hyllest til arbeiderklassen.

Men slikt preller av: Den ene etter den andre fra «venstrepartiene» står fram og gjentar sine mantra om likestilling og kunnskapssamfunn. Det er ikke rart at Frps slagord om «valgfrihet» har appell, ettersom mange gjerne vil velge en livsstil som ikke er foreskrevet av middelklassens eksperter.

«Hvorfor kan ikke oljepengene brukes på fellesskapsløsninger som eldreomsorg og motorveier, slik Frp vil?»

De såkalt høyrepopulistiske partiene i Norden er ikke ultraliberalistiske i den økonomiske politikken. De sier ikke at de vil bygge ned velferdsstaten, men endre den. Frp står til venstre for mange konservative partier i Europa når det gjelder velferdsstatens rolle. Barack Obama, hyllet av mang en framtredende SV-er, er helt avvisende til at staten skal ha ansvaret for helsestellet. Det er ikke Frp. Det handler heller om å sørge for at de som har gjort seg fortjent til det – de som «har bygget landet» og de ekte syke – får enda mer enn nå, på bekostning av latsabber, kunstnere og andre som ikke vil ta i et tak.

Vi vasser i oljepenger, hvorfor kan de ikke brukes på *fellesskapsløsninger* som eldreomsorg og motorveier, slik Frp vil? Man er ikke nødt til å være en egoistisk markedsliberalist for å tiltrekkes av partier som Frp. Når økonomien er sterk og arbeidsledigheten lav virker det heller ikke risikabelt å støtte dem. Dette kan endres i nedgangstider, og det amerikanske valgresultatet kan trolig tolkes på den måten.

Men apropos dét; romansen mellom Barack Obama og den amerikanske arbeiderklassen kan bli kortvarig. Nylig måtte Rick Wagoner gå av som direktør for bilprodusenten General Motors fordi Obamas regjering (som altså representerer den nye tid på områder som rase, miljø, kjønn, utdanning, og så videre) mener han har vært for ettergivende overfor fagforeningene. GMs arbeidere har for høy lønn, for gode pensjoner, og sikkert for bra helseforsikringer. De er også altfor mange. Men miljøvennlige biler bør de klare å lage! Ikke overraskende er det nå *republikanerne* fra Michigan som flokker seg rundt Wagoner og GM, og som framtrer som bedre allierte for United Auto Workers enn Obamas miljøvennlige mannskap.

Høyre, venstre... vel, vel. De endringene Bjørklund og alle vi andre observerer, handler minst like mye om hvordan partiene har endret seg som de handler om noen slags høyrebølge i arbeiderklassen. Den underliggende bekymringen bygger også på en forestilling om at arbeiderklassen en gang var kollektivt radikal. Det er like feil som at den i dag er høyreorientert. «Borgerliggjøring» av arbeiderklassen har vært et tema i 150 år. I sekstiårene var det ikke akkurat en revolusjonær handling å stemme på Arbeiderpartiet, for å si det sånn. I verste fall er vi like langt.

Ketil Skogen

Les også Dokument, side 12–15.